

EAPC - Gestió de la informació: transparència i protecció de dades

Les dades obertes com a clau per impulsar el canvi cultural a una societat de dades

09-01-2023

Dades, dades, dades... Cada cop en generem i en tenim més al nostre abast. La societat de la informació, les tecnologies emergents com el big data (dades massives), la intel·ligència artificial o la internet de les coses (IdC), estan més integrades a la nostra vida. Aquest nou paradigma no és possible sense un canvi cultural cap a una societat basada en dades. El Human and TECH Institute de Nimega, Països Baixos, defineix una [societat basada en dades](#) com la societat que utilitza les dades de manera més eficient i descentralitzada, per impulsar la presa de decisions i la innovació. Ara bé, generar quantitats de dades no vol dir que la ciutadania se senti part d'una societat basada en dades. No tothom és conscient de la informació que té a la seva disposició o de com utilitzar-la.

Gairebé totes les entitats de la nostra societat són proveïdores de dades. En alguns casos les dades s'utilitzen per generar més dades i coneixement amb el propòsit de fer negoci; de col·laborar i compartir, com per exemple les entitats del sector de recerca, i, en el cas de les administracions públiques, d'impulsar polítiques públiques que facin avançar la nostra societat cap a la innovació i el benestar.

No és natural que el sector privat promogui la col·laboració i la socialització d'informació. Les administracions públiques han d'impulsar la transformació que necessita la nostra societat per orientar-se cap a les dades. En aquest sentit, les administracions públiques treballen en dos eixos. En primer lloc, en la definició de normativa que reguli l'ús de les dades. En segon lloc, en la supervisió del compliment dels principis de transparència i bon govern per impulsar la democratització de les dades. L'obertura de dades és un instrument que vehicula la transparència i bon Govern. Ara bé, n'hi ha prou de publicar en obert per caminar cap a una societat basada en dades?

La publicació de dades en format obert és clau per a sectors com, per exemple, les administracions públiques, que necessiten compartir dades per dissenyar bones polítiques públiques; el món acadèmic i de recerca, que necessita dades de diferents fonts per generar

coneixements i nous resultats, i el tercer sector, que a partir de dades públiques pot generar negoci que pot revertir en el benestar de la societat.

Tots els sectors de la societat són importants per avançar cap a una societat del benestar. Les administracions públiques, el món acadèmic, la recerca i el tercer sector ja van obrint les seves dades, però hi ha poc intercanvi entre aquests sectors. Una societat de dades necessita no tenir barreres per socialitzar-les, trencar les “sitges de dades”. La Generalitat de Catalunya pot ser un bon catalitzador per al canvi cultural necessari. El primer pas són les dades obertes que estan a disposició de la ciutadania. No només les seves dades, que ja les publica, sinó també l'impuls de la reutilització i la visualització de les dades per generar coneixement.

Anem a fer una mica d'història sobre les dades obertes de la Generalitat de Catalunya. En l'àmbit de la normativa, la [Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern](#), i l'[Acord GOV/154/2018, de 20 de desembre, pel qual s'aprova l'estratègia de dades obertes de la Generalitat de Catalunya i l'adhesió a la Carta Internacional de Dades Obertes](#), van marcar la regulació per definir la plataforma de dades obertes de la Generalitat de Catalunya.

La primera versió del portal de dades obertes es va crear el 2010 i se'n va crear una segona versió el 2017 sota els principis de la normativa vigent. Addicionalment, el 2020 la Generalitat es va adherir a l'[Open Government Partnership \(OGP\)](#). La pandèmia de la [covid-19](#) va marcar un punt d'inflexió en l'ús de les dades obertes. Des del març fins al desembre del 2020 es van publicar les dades de la covid-19 i els periodistes de dades en van impulsar la reutilització. Això va generar una onada d'accés a les dades obertes fins a un augment del 3.000%, tant de les descàrregues com de les reutilitzacions. La pandèmia va posar de manera explícita les dades obertes a la vista de la ciutadania en general. En aquell moment cadascun de nosaltres érem conscients que les dades de la covid-19 formaven part del nostre dia a dia. Tots consultàvem l'estat de les xifres. Tots vam fer les primeres passes d'immersió cap a una societat de dades.

Les dades de la covid-19 és un exemple clar de l'[obertura per propòsit](#). Un altre exemple n'és l'obertura que dona respostes a una societat més igualitària en l'[àmbit de gènere](#) o en el de la territorització. Aquestes variables són imprescindibles a l'hora de capturar les dades per, després, poder-les publicar i dissenyar les polítiques socials per avançar cap a una societat més igualitària.

L'obertura per propòsit realment dona valor a la publicació de dades que aportin respostes a les preguntes que es fa la societat. Ara bé, no n'hi ha prou amb l'obertura de dades sense una història que les expliqui, ja que la majoria de la ciutadania necessita el context per poder-les interpretar. Aquestes preguntes que es plantegen poden no tenir a l'abast totes les dades necessàries per trobar les respostes. Per a cada pregunta que es fa la ciutadania, cal analitzar si ja es disposa de la informació, estigui o no en obert, cal determinar el propietari de les dades, cal investigar-ne la qualitat i la seguretat i l'accessibilitat. En definitiva, cal aplicar polítiques de govern de les dades per garantir que la informació que es posa a l'abast del ciutadà sigui l'adient per donar respostes a les preguntes que requereix la societat. Ara bé, amb les dades no n'hi ha prou, ens calen eines per visualitzar les possibles respostes i poder-les interpretar. Ens calen bons “narradors d'històries de dades” que facilitin la comprensió de les dades.

A més, tots els rols que participen al llarg del cicle de vida de les dades són importants. Des dels gestors de dades dels sistemes d'informació, que recullen dades o fan tractaments per generar nova informació; els científics de dades, que generen més dades combinant diferents fonts; els

reutilitzadors, que amb les seves representacions són capaços de respondre preguntes que es fa la societat; els alts càrrecs de les administracions, que dissenyen les polítiques públiques i, finalment, la ciutadania, que demana informació per poder resoldre els seu dubtes, demana transparència o, fins i tot, reutilitza les dades per generar negoci.

Com poden les dades obertes accelerar la transformació que necessita la ciutadania per ser una societat basada en dades? Doncs, primer de tot, impulsant la formació i la reutilització de dades obertes des dels centres educatius. Tant els centres d'educació secundària com les universitats són uns bons candidats per accedir a les dades obertes i reutilitzar-les per obtenir informació per als seus treballs de recerca. Un bon exemple n'és el projecte europeu [Open Cohesion School](#), al qual diferents instituts de Catalunya s'adhereixen per fer una supervisió de la despesa dels fons europeus a les seves comunitats reutilitzant les dades obertes. Si es formen els joves en l'ús de les dades obertes, en el futur la societat tindrà professionals amb una perspectiva sòlida basada en dades.

Finalment, un punt clau de la utilització de les dades obertes per part de la ciutadania és impulsar un model d'una societat de dades en el qual la col·laboració i la socialització d'informació genera benestar i riquesa. Aquest primer model, basat en les dades obertes, pot esdevenir un model evolucionat en què puguin conviure tant les dades obertes com les dades privades amb una governança per protegir-les i accedir-hi, a més, un model que sigui "l'aliment" de les noves tecnologies emergents com el big data, la intel·ligència artificial, la internet de les coses i les [rèpliques digitals](#). D'aquesta manera, la societat realment estaria transformada en una societat basada en dades.

Xesca Serra Cursach

Cap de l'Àrea de Dades Obertes del Departament d'Acció Exterior i Govern Obert